

Briuselis, 2022 m. spalio 18 d.
(OR. en)

13236/22

Tarpinstitucinės bylos:
2021/0424(COD)
2021/0425(COD)

ENER 491
ENV 973
CLIMA 486
IND 388
RECH 525
COMPET 766
ECOFIN 969
CODEC 1433

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinųjų atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Direktyva dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ir Reglamentas dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir gamtinių dujų vidaus rinkos ir vandenilio vidaus rinkos (nauja redakcija) – Politiniai debatai

Rengiantis 2022 m. spalio 25 d. TTE (energetika) tarybos posėdžiui, delegacijoms priede pateikiamas diskusijoms skirtas pranešimas dėl Direktyvos dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ir dėl Reglamento dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir gamtinių dujų vidaus rinkos ir vandenilio vidaus rinkos (nauja redakcija).

Diskusijoms skirtas pranešimas dėl reglamento ir direktyvos dėl dujų ir vandenilio rinkos

2021 m. gruodžio 15 d., kaip dalį naujos dujų rinkų dekarbonizavimo, vandenilio naudojimo skatinimo ir išmetamo metano kiekio mažinimo ES sistemos, Komisija pateikė pasiūlymus dėl Direktyvos dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ir dėl Reglamento dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir gamtinių dujų vidaus rinkos ir vandenilio vidaus rinkos (dujų dokumentų rinkinys).

Pasiūlymai kartu su poveikio vertinimu buvo pristatyti pirmininkaujant Prancūzijai; po to įvyko pirmasis valstybių narių pasikeitimas nuomonėmis. 2022 m. liepos mėn. pirmininkaujanti Čekija Energetikos darbo grupėje pradėjo derybas dėl pasiūlymų. Remdamasi pirmaisiais tų diskusijų rezultatais, 2022 m. rugsėjo 9 d. pirmininkaujanti valstybė narė pateikė ir reglamento, ir direktyvos pirmąją patikslintą redakciją, kad vėlesnėmis savaitėmis būtų galima nuodugniau jas aptarti Energetikos darbo grupėje.

Atsižvelgdama į iki šiol padarytą pažangą ir norėdama nustatyti tolesnio darbo kryptį, pirmininkaujanti valstybė narė dabar siūlo 3 diskusijų temas, kiekvienu atveju numatydama keletą galimybių, kurias ministrai turėtų apsvarstyti:

1. Vandenilio rinkų plėtojimo laikotarpis, daugiausia dėmesio skiriant vertikaliam vandenilio tinklų operatorių veiklos rūšių atskyrimui

Komisijos pasiūlyme vandenilio atveju rinkos plėtros etapu numatoma lankstesnė reguliavimo sistema, tačiau ne vėliau kaip 2031 m. sausio 1 d. turėtų būti taikomos išsamesnės taisyklės, kuriomis palengvinama rinkos integracija ir tarpvalstybinė prekyba. Kai kurios valstybės narės laikėsi nuomonės, kad nustatyta šio reguliavimo pereinamojo laikotarpio data – 2030 m. – nesuteikiama pakankamai lankstumo ir laiko, kad vandenilio rinka būtų išplėtotą ir taptų pakankamai brandi. Tačiau dėl to, kad nėra ES lygmeniu suderintos pereinamojo laikotarpio pabaigos datos, kyla rizika, kad valstybių reguliavimo sistemos skirsis, o tai galėtų kliudyti veiksmingos vidaus rinkos plėtojimui.

Siūlomomis vertikaliojo vandenilio tinklų operatorių veiklos rūšių atskyrimo taisyklėmis (*Direktyvos 62 straipsnis*) suteikiama galimybė naudotis nuosavybės atskyrimo modeliu. Siūloma, kad vandenilio tinklų atveju būtų galima naudotis nepriklausomo sistemos operatoriaus modeliu, kuris dujų dokumentų rinkinio įsigaliojimo metu buvo skirtas vertikaliai integruotoms įmonėms. Labiau ginčijamas elementas yra nepriklausomų perdavimo operatorių (NPO) veiklos atskyrimo modelio taikymo pabaiga ne vėliau kaip 2031 m., nes kai kurios valstybės narės nerimauja, kad tai gali kliudyti vandenilio tinklų plėtojimui, taigi ir rinkoms, nes dujų perdavimo sistemų operatoriai (PSO), kuriems taikomas NPO veiklos atskyrimo modelis, nebūtų skatinami investuoti į savo infrastruktūros paskirties keitimą.

Siūlomas pereinamasis laikotarpis vandenilio rinkoms iki 2030 m. pabaigos dujų dokumentų rinkinyje minimas keliuose straipsniuose. Reglamente siūloma, kad nuo 2031 m. sausio 1 d. nebūtų taikomi tarifai už prieigą prie vandenilio tinklų valstybių narių sujungimo taškuose (*Reglamento 6 straipsnis*), kuriuos turėtų pakeisti naujai sukurtas kompensavimo mechanizmas, taikomas atitinkamiems vandenilio tinklų operatoriams finansuojant tarpvalstybinę infrastruktūrą (*Direktyvos 53 straipsnis*). Pagal siūlomą direktyvą valstybės narės iki 2030 m. pabaigos užtikrina reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų įgyvendinimą (*Direktyvos 31 straipsnis*), o esamų vandenilio tinklų ir geografiniu požiūriu ribotų vandenilio tinklų atveju vandenilio tinklų operatoriai gali pasinaudoti leidžiančiomis nukrypti nuostatomis (*Direktyvos 47 ir 48 straipsniai*).

Atsižvelgiant į tai, ministrų prašoma apsvarstyti šias galimybes:

- a) *Įgyvendinti peržiūros mechanizmą dėl Sąjungos lygmens reguliavimo pereinamojo laikotarpio pabaigos datos 2031 m., kurio atveju Komisija, remdamasi iš anksto nustatytais kriterijais (pvz., rinkos veikimu, konkurencija, tarpvalstybinės prekybos taisyklės poveikio skirtumais), [2028] m. peržiūrėtų rinkos sąlygas ir, jei tinkama, priimtų sprendimą atidėti perėjimą Sąjungos lygmeniu.*
- b) *Vandenilio rinkos struktūros elementų atveju atidėti pereinamąjį etapą iki [X] m.*
- c) *Po 2030 m. toliau taikyti nepriklausomų perdavimo operatorių (NPO) veiklos atskyrimo modelį esamiems dujų PSO, naudojantiems NPO veiklos atskyrimo modelį.*

2. Tarifų nuolaidos dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms gamtinių dujų sistemoje ir tarpvalstybiniai tarifai vandenilio tinkluose

I. Tarpvalstybiniai tarifai specialiuose vandenilio tinkluose

Komisija pasiūlė būsimos vandenilio rinkos struktūrą be tarpvalstybinių tarifų nuo 2031 m. sausio 1 d. (*Reglamento 6 straipsnis*). Kaip jau yra elektros energijos rinkų atveju, taip būtų sukurtos vienodos sąlygos vandenilio gamybai ir būtų išvengta vadinamojo tarifų susikaupimo; tai svarbu norint išvengti galutinių vartotojų išlaidų padidėjimo. Nulinių tarpvalstybinių tarifų sistemą ir tinkamus sąnaudų pasidalijimo mechanizmus gali būti lengviau įdiegti ankstyvame vandenilio infrastruktūros diegimo etape, o ne brandžioje rinkoje, kurioje jau daug investuota į infrastruktūrą. Norint užtikrinti (tarpvalstybinės) vandenilio infrastruktūros kūrimą be tarpvalstybinių tarifų, siūlomas vandenilio tinklų operatorių finansinio kompensavimo mechanizmas (*Direktyvos 53 straipsnis*). Kai kurios valstybės narės teikia pirmenybę tam, kad esamas tarifų mechanizmas būtų taikomas ir vandeniliui, o kitos norėtų vandenilio tinklų atveju atidėti nulinių tarpvalstybinių tarifų įgyvendinimą.

Todėl ministrų prašoma apsvarstyti šias galimybes:

- a) *Įgyvendinti 2031 m. Sąjungos lygmens peržiūros mechanizmą, kurio atveju Komisija, remdamasi iš anksto nustatytais kriterijais (pvz., rinkos veikimu, konkurencija, tarpvalstybinės prekybos taisyklės poveikio skirtumais), [2028] m. peržiūrėtų rinkos sąlygas ir, jei tinkama, priimtų sprendimą vandenilio tinklų atveju atidėti nulinių tarpvalstybinių tarifų taikymo pareigos vykdymą.*
- b) *Atidėti pareigos vandenilio tinklų atveju taikyti nulinius tarpvalstybinius tarifus vykdymą iki [X] m.*
- c) *Pareigą nuo 2031 m. sausio 1 d. taikyti nulinius tarpvalstybinius tarifus pakeisti bendru nacionalinių reguliavimo institucijų sprendimu dėl tarpvalstybinių tarifų, nesutarimo atveju galutinį sprendimą priimant ACER.*

II. Tarifų nuolaidos dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms gamtinių dujų sistemoje

Komisijos pasiūlyme numatyta įvairių tarifų nuolaidų, kurių pagrindinis tikslas yra paskatinti naudoti dujas iš atsinaujinančiųjų išteklių bei mažo anglies dioksido pėdsako dujas ir jomis prekiauti tarpvalstybiniu mastu (*Reglamento 16 straipsnis*¹). Kai kurios valstybės narės teigė, kad dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių turėtų būti teikiama pirmenybė. Kitos pareiškė nuogąstaujančios dėl to, kad tarifų nuolaidos nėra tinkama priemonė tų dujų naudojimui didinti, taip pat dėl reguliuojamų dujų PSO pajamų praradimo, taigi ir susijusio potencialaus galutinių vartotojų mokamos iškastinių dujų kainos padidėjimo.

Atsižvelgiant į tai, ministrų prašoma apsvarstyti šias galimybes:

- a) *Atskirti dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms taikomas nuolaidas, t. y. taikyti skirtingas nuolaidas dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms.*
- b) *Įgyvendinti tarifų nuolaidas ne visuose sujungimo taškuose, įskaitant įleidimo iš trečiųjų valstybių ir išleidimo į trečiąsias valstybes taškus; kartu valstybės narės įgyvendintų nuolaidas įleidimo iš dujų, gaunamų iš atsinaujinančiųjų išteklių, ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių taškuose ir įleidimo iš saugyklų ir išleidimo į jas taškuose.*
- c) *Neįgyvendinti privalomų nuolaidų dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms, t. y. už dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų transportavimą turi būti mokamas visas tarifas.*

¹ Pagal Reglamento 16 straipsnį įleidimo taškuose iš dujų, gaunamų iš atsinaujinančiųjų išteklių, ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių turi būti įgyvendinama 75 % tarifo nuolaida; be to, gamtinių dujų sistemos įleidimo iš saugyklų ir išleidimo į jas taškuose turi būti įgyvendinama 75 % perdavimo tarifo nuolaida. Gamtinių dujų sistemoje visuose sujungimo taškuose dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms turi būti taikoma 100 % tarifo nuolaida.

3. Maišymas

Reglamentu PSO nustatoma pareiga nuo 2025 m. spalio 1 d. sujungimo taškuose tarp ES valstybių narių priimti dujas, į kurias įmaišyta iki 5 % vandenilio (*Reglamento 20 straipsnis*). Tuo atveju, jei dėl skirtingos maišymo praktikos atsirastų tarpvalstybinio srauto apribojimų, taikomas tarpvalstybinio dujų kokybės koordinavimo procesas (*Reglamento 19 straipsnis*). Kai kurios valstybės narės nenori, kad jų vidaus gamtinių dujų tinkluose būtų įmaišoma vandenilio, ir teiktų pirmenybę tam, kad būtų transportuojamas ir naudojamas grynas vandenilis. Kitos norėtų atidėti įgyvendinimo datą ir sumažinti didžiausią galimą įmaišyti dalį, kad būtų išvengta didelių išlaidų ir apribota galima rizika.

Todėl ministrų prašoma apsvarstyti šias galimybes:

- a) *Pakeisti didžiausią galimą įmaišyti dalį sujungimo taškuose į [X] %.*
- b) *Atidėti didžiausios galimos įmaišyti dalies sujungimo taškuose įgyvendinimą iki [X] m. spalio 1 d.*
- c) *Nenustatyti suderintos didžiausios galimos įmaišyti dalies, t. y. palikti kaimyninėms valstybėms narėms ir PSO dvišaliu pagrindu susitarti dėl didžiausios galimos įmaišyti dalies sujungimo taškuose.*